

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مرکز باهنگی و توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کتور

برنامه ملی

ارتقاء سرمایه انسانی

نظام پژوهش و آموزش

عالی قرآنی

لوحه پیشانی دبیرستان اول

مدیر برنامه: معاونت آموزشی حوزه علمیه قم

کوتاه‌مدت (تا ۲ سال)

میان مدت (تا ۵ سال)

بلندمدت (تا ۱۰ سال)

اقدام	مطالعه	اقدام	مطالعه	اقدام	مطالعه	اقدام	مطالعه
دانش‌افزایی	حمایت	وضعیت‌سنجی	دانش‌افزایی	حمایت	وضعیت‌سنجی	دانش‌افزایی	حمایت
<p>❖ اولویت الف</p> <p>طراحی و اجرای دوره‌های دانش‌افزایی و مهارت‌افزایی برای منابع انسانی رشته‌های قرآنی:</p> <ol style="list-style-type: none"> روش‌های تحقیق تخصصی در مطالعات قرآنی شناخت مطالعات و جریان‌های نوین قرآنی در جهان مسئله‌شناسی موضوعات کاربردی و مورد نیاز نظام توسعه قرآنی روش‌های تحقیق بینارشته‌ای قرآنی روش‌های تدریس پژوهش‌محور و خلاق پرور آموزش شیوه‌های نوین آموزش و استفاده از فناوری‌های نو در آموزش شناخت کتب، منابع و نرم‌افزارهای آموزشی <p>❖ با تأکید بر مشارکت و نوآوری</p> <p>❖ جامعه هدف:</p> <ul style="list-style-type: none"> استادان رشته‌های قرآنی دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های قرآنی (با تأکید بر دوره دکتری) طلاب سطوح ۳ و ۴ رشته‌های قرآنی (به ترتیب اولویت) نیروهای انسانی قرآنی مؤثر (در مناصب اجرایی) <p>❖ قالب اجرا:</p> <p>دوره حضوری و غیرحضوری و مجازی، کارگاه، مسابقه علمی، نشست، نشر، فرصت مطالعاتی کوتاه مدت، سفر و اردوی علمی، کنفرانس و همایش – موارد دیگر با تأیید کمیته قابلیت اجرایی دارد.</p> <p>❖ محل برگزاری:</p> <p>دانشگاه مادر استان و یا مرکز دانشگاهی/حوزوی واجد بهترین سابقه علمی</p> <p>❖ اولویت ب</p> <p>طراحی و اجرای دوره‌های دانش‌افزایی و مهارت‌افزایی برای منابع انسانی سایر رشته‌های علمی:</p> <ol style="list-style-type: none"> دوره‌های انس و تدبیر در قرآن روش‌های تحقیق بینارشته‌ای قرآنی <p>❖ جامعه هدف:</p> <p>دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های الهیات و علوم دینی</p> <p>طلاب سطوح ۳</p> <p>دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های علوم انسانی</p> <p>دانشجویان تحصیلات تکمیلی سایر رشته‌های علمی</p> <p>❖ قالب‌های اجرا:</p> <p>موارد مندرج در اولویت الف.</p>	<p>۱۰.حمایت از فعالیت- های اثربخش و نوآور در توسعه آموزش عالی قرآنی (با تأکید بر جریان‌های فراگیر) ❖ مراحل اجرا: شناسایی،ارزیابی، حمایت</p> <p>۱۱.استادان حوزه و دانشگاه‌های مختلف کشور به تفکیک دانشگاه دولتی، آزاد، غیرانتفاعی</p> <p>۱۲.دانشجویان</p> <p>۱۳.توسعه دوره‌های دانش-افزایی و مهارت‌افزایی برای منابع انسانی رشته‌های قرآنی و علوم انسانی</p> <p>۱۴.تدوین بسته دانش‌های مهم و پرکاربرد در حوزه علوم انسانی قرآنی</p> <p>۱۵. تدوین بسته دانش‌های مهم و پرکاربرد در حوزه علوم انسانی مورد نیاز منابع قرآنی</p> <p>۱۶. تدوین بسته دانش‌های مهم و پرکاربرد در حوزه معارف قرآنی مورد نیاز منابع انسانی رشته‌های علوم انسانی</p>	<p>۱۷.حمایت از فعالیت‌های اثربخش و نوآور در توسعه آموزش عالی قرآنی (با تأکید بر جریان‌های فراگیر)</p> <p>۱۸.شناسایی موردی استاد، پژوهش‌گر و دانشجوی رابطه مستمر پ. مهارت‌های زندگی قرآنی ت. تدبیر در قرآن</p> <p>۱۹.وضعیت‌سنجی محتوایی منابع انسانی حوزوی و دانشگاهی در سطوح مختلف ارتباط با قرآن در محورهای: <ul style="list-style-type: none"> قرانت و درک معنا ب. انس و پژوهش‌گر و دانشجوی تحصیلات تکمیلی و … در راستای اولویت‌های نظام توسعه فرهنگ قرآنی و معارف قرآنی مورد نیاز منابع انسانی قرآنی تدوین بسته دانش‌های مهم و پرکاربرد در حوزه علوم انسانی شناسایی،ارزیابی، حمایت قالب‌های اجرا: معرفی، حمایت حقوقی و سفارش محصول </p>	<p>۲۰.تعیین شاخص‌های اثربخشی منابع انسانی نظام پژوهش و آموزش عالی قرآنی در راستای مطالبات بالادستی</p> <p>❖ اولویت ب</p> <p>۲۱.بازخوانی و تحلیل شاخص-های فعلی جذب و ارتقای اعضای هیأت علمی و بازطراحی آن در امتداد نقش-آفرینی در نظام توسعه فرهنگ قرآنی</p> <p>❖ جامعه هدف:</p> <p>– گروه‌های علوم دینی و قرآنی</p> <p>– گروه‌های علوم انسانی</p>	<p>❖ اولویت ج</p> <p>۲۲.بازخوانی روش‌های فعلی جذب در دروره دکتری و طلاب سطح ۴ و ارائه ساختار بهینه</p>	<p>۲۳.توسعه نظام های مشارکتی به ویژه نظام تصمیم گیری گروهی و نظام پیشنهادها جهت استفاده از خلاقیت و نوآوری و توانمندسازی منابع انسانی</p>	<p>۲۴.مطالعه تطبیقی روش‌ها و شاخص‌های جذب و ارتقا در آموزش عالی جهان و ارائه روش‌های بومی-سازی آن ❖ محورهای مطالعه: <ul style="list-style-type: none"> دانشگاه‌های برتر کشورهای اسلامی دانشگاه‌های برتر کشورهای در حال توسعه دانشگاه‌های برتر کشورهای توسعه‌یافته <p>۲۵.تعیین شاخص‌های کمی حمایت از فعالیت‌های عرصه پ و آ ع ق منطبق با نیازهای نظام توسعه فرهنگ قرآنی</p> <p>۲۶.تدوین شاخص‌های قرآنی برای جذب و ارتقای اعضای هیات علمی رشته‌های علوم دینی، علوم انسانی، هنر و فنی</p> <p>۲۷.مدل شایستگی مدرسان قرآنی حوزه و دانشگاه در عرصه علم، رفتار و مسئولیت ناظر بر شأنیت فراحوزه‌ای کلام‌خدا</p></p>	

تعریف: تولید علم و تربیت نیروی انسانی قرآنی کارکردهای اصلی نظام پژوهش و آموزش عالی قرآنی است و این امور بدون داشتن سرمایه انسانی توانمند ممکن نمی‌شود. توانمندسازی و ارتقای ظرفیت‌های نیروی انسانی نظام، اعم از اساتید و کارشناسان و دانش آموزختگان و دانشجویان تحصیلات تکمیلی در حوزه‌ها و دانشگاهها از طریق اصلاح و تعالی فرآیندهای جذب و بکارگیری و اجرای برنامه‌های مهارت‌افزایی و دانش‌افزایی در قالب دوره های کوتاه مدت، همایشها و کارگاههای علمی همراه با اعمال مشوق‌های مادی و معنوی محورهای این برنامه ملی محسوب می‌شود.

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مرکز باهنگی و توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور

برنامه ملی

طراحی، تدوین و ارتقای

برنامه‌های درسی قرآنی

نظام آموزش عالی

مدیر برنامه: معاونت آموزش و پژوهشی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها

اسیب‌شناسی و بازطراحی رشته‌های موجود (اولویت ۲)

اسیب‌شناسی (اسیب‌شناسی و نسبت‌یابی جایگاه معارف قرآن در محتوای آموزشی، نسبت‌سنجی سرفصل‌های درسی با اهداف برنامه درسی، نظام استانداردسازی انتخاب محتوای برنامه‌های درسی، بازطراحی اهم سرفصل‌های اسیب‌ناک)

۱. دروس رشته‌های قرآنی دانشگاهی (ارشد و دکتری)
۲. دروس رشته‌های تخصصی قرآنی حوزوی (سطح سه و چهار)
۳. رشته‌های الهیات
بازطراحی رشته‌ها (جایگاه‌شناسی قرآن در رشته، تحقیق و تعیین شاخص‌های مطلوب قرآن‌محوری، نظام استانداردسازی انتخاب محتوای دروس، بررسی سرفصل‌های درسی موجود و شناسایی پذیراترین موارد جهت ابتناء بر محور قرآن، طراحی واحدهای درسی جدید مورد نیاز ، تدوین سرفصل‌های درسی جدید برای واحدهای درسی پیشنهادی)

۴. بازطراحی برنامه‌های درسی رشته‌های قرآن و حدیث دانشگاه‌ها (با نگاه به نظام نیازهای شغلی جامعه در گرایش های ارشد و دیگر موارد مورد نیاز)
۵. بازطراحی برنامه های درسی رشته های الهیات و معارف اسلامی
۶. بازطراحی برنامه های درسی دوره های ضمن خدمت دانشگاه ها
۷. بازطراحی سرفصل دروس معارف اسلامی عمومی از حیث غنای مباحث قرآنی
۸. بازطراحی برنامه‌های درسی رشته های علوم دینی مبتنی بر قرآن (مبانی، مقاصد، فلسفه های قرآنی فقه – اسیب شناسی علوم دینی معطوف به مرجعیت قرآن)
۹. بازطراحی برنامه های درسی رشته های ادبی مبتنی بر قرآن
۱۰. بازطراحی برنامه های درسی سایر رشته های علوم انسانی مبتنی بر قرآن (علوم اجتماعی، علوم تربیتی)

۱۱. بازطراحی برنامه های درسی رشته های هنری مبتنی بر قرآن
۱۲. بازطراحی برنامه های درسی رشته های فنی مبتنی بر قرآن
۱۳. بازطراحی برنامه های درسی رشته های کشاورزی مبتنی بر قرآن
۱۴. بازطراحی برنامه ها و کتب درسی رشته های حوزه علوم پایه مبتنی بر قرآن
۱۵. باز طراحی نظام ارزشیابی و اعطای مدارک تخصصی (غیر دانشگاهی) قرآنی(مطالعه و طراحی سنجه‌های توسعه مشارکت دانشجویان/ طلاب، سنجه‌های تقویت تحقیقات علمی ذیل برنامه‌های درسی، سنجه‌های کاربردسازی آزمون‌های پایان ترم)

طراحی واحدها و سرفصل‌های دروس عمومی قرآنی (اولویت ۱)
طراحی دروس معارف اسلامی با رویکرد قرآنی (شامل نیازسنجی، امکان‌سنجی، تعیین اهداف، طراحی سرفصل و تألیف کتاب درسی)
۱. طراحی درس اندیشه اسلامی ۱ با رویکرد قرآن
۲. طراحی درس اندیشه اسلامی ۲ با رویکرد قرآن
۳. طراحی درس انسان‌شناسی با رویکرد قرآن
۴. طراحی درس حقوق سیاسی اجتماعی با رویکرد قرآنی
۵. طراحی درس آیین زندگی با رویکرد قرآنی طراحی درس (اخلاق کاربردی)
۶. طراحی درس اخلاق اسلامی با رویکرد قرآنی (مبانی و مفاهیم)
۷. طراحی درس فلسفه اخلاق با رویکرد قرآنی
۸. طراحی درس عرفان عملی در اسلام با رویکرد قرآنی
۹. طراحی درس انقلاب اسلامی ایران با رویکرد قرآنی
۱۰. طراحی درس اندیشه سیاسی امام خمینی (ره) با رویکرد قرآنی
۱۱. طراحی درس قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با رویکرد قرآنی
۱۲. طراحی درس تاریخ تحلیلی صدر اسلام با رویکرد قرآنی
۱۳. طراحی درس تاریخ امامت با رویکرد قرآنی
۱۴. طراحی درس تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی با رویکرد قرآنی
۱۵. طراحی درس خانواده در اسلام با رویکرد قرآنی
طراحی درس تفسیر موضوعی قرآن با رویکرد رشته‌محور (متناسب با رشته تحصیلی دانشجویان) (نیازسنجی، امکان‌سنجی، تعیین اهداف، سرفصل، تألیف کتب درسی)

۱۶. رشته‌های علوم انسانی

۱۷. رشته هنر و معماری

۱۸. رشته‌های پزشکی

۱۹. رشته‌های مهندسی

.....

بازطراحی رشته‌ها و سرفصل‌های درسی مبتنی بر اثربخشی اجتماعی (اولویت ۱ و ۳)

طراحی رشته‌ها و واحدهای درسی مبتنی بر الگوی تراز نیروی انسانی (اولویت ۳)
مدل شایستگی منابع انسانی حوزه تبلیغ و ترویج قرآنی (قاری، مبلغ، هنرمند، روزنامه‌نگار، ناشر و ...)
۲. طراحی واحدهای درسی جدید جهت الحاق به رشته‌های موجود
۳. طراحی رشته‌های جدید جهت تأمین مدل‌های شایستگی (شامل: تعریف، مأموریت، چشم‌انداز، مبانی، اهداف، ضرورت و توانمندی دانش‌اموختگان)
۴. طراحی سرفصل‌های درسی موردنیاز واحدهای طراحی‌شده
۵. مدل شایستگی منابع انسانی حوزه آموزش عمومی قرآن (آموزشیار، مربی، معلم، مدرس، کارشناس و ...)
۶. مدل شایستگی منابع انسانی حوزه پژوهش و آموزش عالی قرآنی (پژوهشگران علوم، معارف و امور قرآنی، کارشناس، هیأت علمی، مدیر و ...)
۷. مدل شایستگی منابع انسانی حوزه مدیریت راهبردی نظام توسعه فرهنگ قرآنی
۸. طراحی واحدهای درسی جدید جهت الحاق به رشته‌های موجود
۹. طراحی رشته‌های جدید جهت تأمین مدل‌های شایستگی (شامل: تعریف، مأموریت، چشم‌انداز، مبانی، اهداف، ضرورت و توانمندی دانش‌اموختگان)

۱۰. طراحی سرفصل‌های درسی موردنیاز واحدهای طراحی‌شده

بازطراحی رشته‌های قرآن و حدیث مبتنی بر کارکردگرایی اجتماعی

۱۱. نسبت‌سنجی برنامه‌های درسی و فرهنگ آموزشی حاکم بر نظام آموزش عالی قرآنی با مطالبات ملی و اولویت‌های نظام توسعه فرهنگ قرآنی در محورهای: اهداف رشته‌ها، محتوای درسی، تأثیر و تأثر متقابل گفتمان حاکم بر فضای رشته‌های قرآنی (در میان مدرسین، دانشجویان و طلاب) و تأثیر آن در برنامه‌ریزی درسی

۱۲. اسیب‌شناسی نقش برنامه‌های درسی و فرهنگ آموزشی حاکم بر نظام آموزش عالی قرآنی در محورهای: انگیزش طلاب و دانشجویان، جهت‌گیری پایان‌نامه‌های رشته‌های قرآنی، میزان جذب دانشجویان مسئله‌مند از سایر رشته‌ها (رشته‌های فنی، پزشکی و ...) به مقاطع تحصیلات تکمیلی رشته‌های قرآنی

۱۳. اسیب‌شناسی وضعیت قرآنی طلاب و دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های قرآنی در سه حیظه دانش، مهارت و نگرش

۱۴. آمایش سرزمینی و شناسایی جایگاه کلان رشته در افق ۱۴۰۴ در تأمین نیازهای نظام توسعه فرهنگ قرآنی

طراحی واحدها و سرفصل‌های درسی قرآنی برای رشته‌های علمی

۱۵. بررسی زمینه‌های شغلی در عرصه‌های قرآنی برای دانش‌آموختگان رشته‌های مختلف به ویژه علوم انسانی

۱۶. طراحی واحدهای درسی جدید جهت الحاق به رشته‌های موجود

تدوین سرفصل‌های درسی برای واحدهای طراحی‌شده

طراحی واحدها و سرفصل‌های درسی برای کسب‌کارها و مشاغل قرآنی

۱۸. مطالعات تکمیلی طرح نیازسنجی آموزشی مشاغل قرآنی با رویکرد:

اینده‌پژوهی نیازهای اجتماعی مبتنی بر تغییرات مستمر جامعه

تأمین نیازهای کارفرمایان، استخدام‌کنندگان و فارغ‌التحصیلان

تأمین اولیت‌های بالادست

تعریف: برنامه درسی مهم‌ترین رکن در نظام آموزشی است. طراحی برنامه‌های درسی در آموزش عالی بر اساس نوع نیاز جامعه به تربیت نیروی متخصص، متعهد و کارآمد طراحی شده بر اساس حجم این نیاز گسترش می‌یابد.. همچنین روند سریع

تحولات اجتماعی و نیازهای فرهنگی بر لزوم بازنگری و تحول مستمر برنامه‌های آموزشی تأکید دارد. تربیت نیروی انسانی مورد نیاز نظام توسعه فرهنگ قرآنی که یکی از وظایف اصلی نظام توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی است از اجرای برنامه‌های درسی محقق می‌شود. منظور از برنامه درسی چارچوبی کامل و علمی از جمله تعریف چشم‌انداز، اهداف، توانایی دانش‌آموختگان، شرایط دانشجویان ورودی، سرفصل‌ها، منابع درسی می‌باشد. ضعف محتوا، عدم روزآمدی و عدم توجه به اولویت‌ها و نیازهای ملی در طراحی سرفصل‌ها و برنامه‌های درسی رشته‌های علوم دینی و انسانی، موجب ناتوانی دانش‌آموختگان خروجی نظام پژوهش و آموزش عالی قرآنی این رشته‌ها نسبت به تأمین نیازهای توسعه فرهنگ قرآنی است. عدم وجود برنامه درسی و رشته تحصیلی برای بسیاری از نیازهای نظام توسعه فرهنگ قرآنی به ویژه نیروی انسانی مورد نیاز در فرهنگ‌سازی و مدیریت امور قرآنی و معلم مورد نیاز در نظام آموزش عمومی قرآن که عمدتا در مقطع کارشناسی قابل تحقق هستند از مهمترین چالش‌های موجود در نظام پژوهش و آموزش عالی قرآنی است. بازطراحی نظام‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی که به عنوان یکی دیگر از اهداف نظام توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی منظور شده است نیز از مسیر برنامه‌های درسی کنونی محقق نخواهد شد. تحقق موارد فوق مستلزم تحول و بازطراحی برنامه‌های درسی رشته‌های دانشگاهی در مقاطع کاردانی تا دکتری است. مسیر این تحول شامل بازنگری در رشته‌های قرآنی موجود متناسب با نیازها، طراحی رشته‌های جدید در تأمین نیروی انسانی فرهنگ سازی و مدیریت امور قرآنی، تحول قرآن‌بنیان رشته‌های دینی و علوم انسانی، انتقال معارف قرآنی و تحول سایر رشته‌های دانشگاهی خواهد بود. بدیهی است تأمین نیروی انسانی در حوزه‌های معرفتی عمدتا بر عهده مراکز حوزوی است.

اسناد بالادستی: اصلاح و تدوین نظام برنامه‌ریزی آموزشی وپژوهشی براساس مبانی اسلامی با توجه به نیازهای واقعی جامعه و نهادهای متقاضی در کشور تقویت نظام استعدادیابی ومشاوره وهدایت تحصیلی در آموزش عمومی وبازنگری و بازتولید محتوا و روش‌های آموزشی و پژوهشی(نقشه جامع علمی کشور راهبرد کلان ۷) – تدوین و ارتقاء شاخصهای کیفی به خصوص در رشته‌های علوم انسانی به ویژه در رشته‌های علوم قرآن و عترت و مطالعات میان رشته‌ای با بهره‌گیری از امکانات و توانمندیهای حوزه‌های علمیه و تأمین آموزشهای مورد نیاز متناسب با نقش دختران و پسران – بازنگری نظام برنامه ریزی درسی و اصلاح و تدوین متون درسی با استفاده از روشهای نوین و کارآمد علمی و مفاهیم و ارزشهای اسلامی ، طراحی و تدوین متون و برنامه های درسی بر اساس مبانی اسلامی بویژه در رشته‌های علوم انسانی، هدایت نظام برنامه ریزی درسی به سمت تقویت فضایل اخلاقی و اجتماعی، پرورش قدرت ابداع و ابتکار و اعتماد به نفس و ایجاد باور به مبانی دینی والتزام به مسئولیتهای اجتماعی (سند اسلامی شدن دانشگاه‌ها) – جهت‌دهی برنامه های آموزشی در راستای تولید علم دینی در قلمروهای مختلف معرفتی، جهت‌دهی برنامه های آموزشی به منظور تولید علم نافع، توسعه کارآفرینی، اشتغال مولد، کاربرست فناوریهای نوین و پیشرفته و تجاری سازی آن با رویکرد تعالی جامعه، ارائه الگوی نظری جامع برنامه درسی مبتنی بر ارزشهای اسلامی و آخرین یافته‌های دانش بشری. پایش و پالایش عناوین رشته‌های موجود. تجدید ساختار الگوی برنامه‌ریزی درسی، جهت گیری طراحی و تدوین برنامه های درسی ناظر بر اشتغال مولد و توسعه کارآفرینی. افزایش سهم دروس اختیاری و تنوع بخشی آنها در جهت افزایش سازگاری دانش، مهارت و نگرش دانش‌آموختگان با نیازهای جامعه. تقویت و توسعه رشته‌ها و میان رشته‌ای‌های مرتبط با فناوری‌بهای نوین در راستای کاربردی کردن علوم و رفع نیازهای بخش‌های مختلف جامعه و گسترش مرزهای دانش. اجرای کامل نیازسنجی برای رشته‌ها. تعیین نقش و مأموریت زیرنظام های آموزش عالی در تربیت نیروی انسانی مورد نیاز بخشهای مختلف کشور. تقویت و توسعه آموزش‌های مهارتی – علمی کاربردی آموزش عالی. تغییر رویکرد سیاست توسعه رشته‌ها از رویکرد عرضه محوری به رویکرد ترکیبی؛ عرضه محوری و تقاضا محوری.(پایش‌نویس سند آموزش عالی کشور مبتنی بر آمایش)

خردپروژه‌های مستقل (اولویت ۳)

۱.اسیب‌شناسی نظام سیاست‌گذاری و طراحی برنامه‌های درسی قرآنی در آموزش عالی حوزوی و دانشگاهی
۲. جایگاه و کارکرد روش‌های تعلیم آکادمیک در آموزش‌های علوم دینی
۳. شناسایی جنبه‌های کارآمد روش‌های تعلیم سنتی در آموزش عالی (مباحثات گروهی، حفظ منظومه‌های علمی و...)
۴. مطالعه تطبیقی روش‌های کارآمد آموزش‌های غیر رسمی و مقایسه با روش‌های تدریس آکادمیک
۵. مطالعه تطبیقی روش‌های آموزشی علوم دینی در کشورهای اسلامی
۶. مطالعه تطبیقی روش‌های آموزشی در علوم انسانی در دانشگاه‌های معتبر جهانی
۷. شناسایی دوره‌ها و رشته‌های تحصیلی کارآمد در نظام آموزش عالی و بررسی عوامل کارآمدی و نحوه بومی‌سازی برای رشته‌های قرآنی
۸. مطالعه دوره‌های آموزش آزاد کارآمد در نظام آموزش عالی و نحوه بومی‌سازی در حوزه‌های قرآنی (دوره‌های طب سنتی در رشته‌های پزشکی، دوره‌های کوتاه مدت تحصیل هم‌زمان در رشته دوم و ...)

۹. طراحی پویای مدل‌های آموزشی خلاق‌پرور در حوزه قرآن و حدیث

۱۰. طراحی پویای مدل‌های آموزشی بینارشته‌ای قرآنی

۱۱. تألیف کتب روش تحقیق در مطالعات قرآن و حدیث

۱۲. تألیف کتب روش تحقیق در مطالعات حوزه فقه و قرآن

۱۳. تألیف کتب روش تحقیق موضوعی در مطالعات معارفی قرآنی

۱۴. تألیف کتب روش‌های تحقیق در مطالعات بینارشته‌ای قرآنی

۱۵. مطالعه تعیین ویژگی‌ها و توانمندی‌های قرآنی متقاضیان ورود به رشته‌های قرآنی حوزه‌های علمیه و دانشگاه در:
کنکور سراسری و آزمون ورودی حوزه و سطح ۲

مقطع کارشناسی ارشد

مقطع دکتری

ارزشیابی استادان

۱۶. مطالعات تعیین ویژگی‌ها و توانمندی‌های مطلوب قرآنی برای تدریس دروس قرآنی حوزوی و دانشگاهی

بازطراحی شاخص‌های جذب و ارتقای اعضای هیأت علمی متناسب با برنامه‌های درسی جدید

۱۸. بازطراحی نظام ارزشیابی و اعطای مدارک تخصصی (غیر دانشگاهی) قرآنی ← مطالعه و طراحی سنجه‌های کاربردی‌سازی شیوه‌های ارزشیابی در برنامه‌های درسی قرآنی: سنجه‌های توسعه مشارکت دانشجویان/طلاب، سنجه‌های تقویت تحقیقات علمی ذیل برنامه‌های درسی، سنجه‌های کاربردی-

سازی آزمون‌های پایان ترم

مطالعه و طراحی شیوه‌های ارزشیابی در مقاطع مختلف برای برنامه و منابع درسی تدوین‌شده برای:

رشته قرآن و حدیث و گرایش‌های آن

۲۰. رشته‌های مهارتی قرآنی مورد نیاز نظام توسعه فرهنگ قرآنی

۲۱. رشته‌های معرفتی بینا حوزه‌ای میان قرآن و سایر علوم

۲۲. رشته‌های علوم دینی، ادبیات عرب و ادبیات

۲۳. رشته‌های حوزه تعلیم و تربیت

۲۴. رشته‌های مرتبط با نظام بهداشت و سلامت

۲۵. رشته‌های حوزه هنر

۲۶. سایر رشته‌های علوم انسانی

۲۷. رشته‌های علوم پایه، پزشکی و فنی

۲۸. دروس عمومی قرآنی رشته‌های دانشگاهی

۲۹. آموزش‌های آزاد تخصصی، ضمن خدمت و دوره‌های دانش‌افزایی قرآنی کشور

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مرکز باهنگی و توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور

برنامه ملی

توانمندسازی نیروی انسانی نظام پژوهش و آموزش عالی قرآنی در تعاملات بین‌المللی

برنامه ملی

گسترش گفتمان قرآنی اهل‌بیت در عرصه علمی داخل و بین‌الملل

مدیر برنامه: دبیرخانه کارگروه توسعه همکاری‌های **المللی قرآنی علمی بین**

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) – دانشگاه در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴: دارای تعاملات مؤثر علمی و فرهنگی در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی. حضور فعال و ایفای نقش کارآمد در همکاری های علمی و منطقه ای و بین المللی **(پیش‌نویس سند آموزش عالی کشور مبتنی بر آمایش)**

سبد پروژه برنامه‌های ملی و بین‌المللی کارگروه توسعه همکاری‌های علمی‌بین‌المللی قرآنی

توانمندسازی نیروی انسانی نظام پژوهش و آموزش عالی قرآنی در تعاملات بین‌المللی	گسترش گفتمان قرآنی اهل‌بیت در عرصه علمی داخل و بین‌الملل
۱. شناسایی اساتید قرآنی غیرایرانی خارج از کشور و برگزاری دوره های دانش افزایی با اولویت قرآن محوری زندگی اجتماعی دانشگاهها	۱. اعطای مجوز و حمایت از طراحی و راه اندازی دانشگاه بین المللی قرآن و حدیث مجازی در مقطع ارشد و دکتری (ویژه علاقه‌مندان غیر ایرانی)
۲. شناسایی اساتید مستعد، مسلط به زبانهای خارجی و مرتبطا با دانشگاه‌های خارج از کشور و برگزاری دوره‌های دانش افزایی قرآنی	۲. راه اندازی یا حمایت از تأسیس مجلات قرآنی به زبان‌های انگلیسی و اردو و ملایو (توسط گروههای قرآنی دانشگاه ها) ترجیحا با حمایت دانشگاه‌های خارجی هم سطح (دانشگاه های داوطلب)
۳. برگزاری دوره‌های دانش افزایی و تربیت مدرس قرآنی ویژه اساتید و مبلغان خارج از کشور (ترجیحا در قالب تفاهم‌نامه‌های موجود)	۳. نشست رؤسای دانشکده‌های الهیات با مدیران گروههای قرآنی دانشگاه های برتر جهان اسلام با موضوع قرآن در عرصه بین الملل
۴. شناسایی کنفرانس های مهم خارج از کشور (به خصوص در غرب) در عرصه اسلام پژوهی و حمایت از نشر مقالات و شرکت دانشجویان در این کنفرانس ها (با رویکرد قرآن و اهل بیت)	۴. زمینه سازی برای امضای تفاهم‌نامه و یادداشت تفاهم با کشورهای اسلامی و فعال‌سازی تفاهم‌نامه‌های موجود در راستای اهداف کارگروه توسعه همکاری‌های علمی بین‌المللی قرآنی
۵. حمایت از موسسات و نهادهای قرآنی فعال در حوزه پژوهش و آموزش عالی قرآنی در خارج از کشور	۵. طراحی مدل جامع توانمندسازی گروهها و نخبه‌های قرآنی دانشگاههای منتخب در عرصه بین الملل
۶. شناسایی جذب آموزش و توانمند سازی نیروهای نخبه در زمینه ها به حوزه مطالعات قرآنی ایرانی خارج از کشور در تخصص های مختلف	۶. بررسی، نقد و اصلاح دسته جمعی مناخل قرآنی و اسلامی ویکپدیای انگلیسی و عربی
۷. حمایت از دانشجویان لیسانس و ارشد و دکترای ایرانی در حال تحصیل در غرب در رشته های مطالعات اسلامی و قرآنی و حمایت از پایان نامه‌های منطبق با اولویت‌های نظام توسعه فرهنگ قرآنی	۷. شناسایی ژورنال‌های معتبرغربی در عرصه اسلام و قرآن پژوهی و حمایت از چاپ و نشر مقالات غیر فارسی قرآنی در آنها
۸. تعامل، تشویق و حمایت از دانشجویان ایرانی در حال تحصیل در سایر کشورها در رشته های غیر علوم‌انسانی و علاقه‌مند به مطالعات قرآنی	۸. کتابشناسی تحلیلی مطالعات آکادمیک غربیان در حوزه تشیع و گفتمان قرآنی عترت‌محور
۹. حمایت از جذب دانشجویان خارجی در دانشگاه ها و رشته های قرآنی داخل کشور	۹. شناسایی کتب معمول Introduction معرفی اسلام، قرآن و تشیع در دانشگاه غربی و نقد آنها به زبان انگلیسی و چاپ نقدها در ژورنال‌های معتبرغربی
۱۰. حمایت از دعوت از اساتید مشهور خارجی به داخل (به منظور تدریس، برگزاری کارگاه، ارائه سخنرانی)	۱۰. بهره گیری از تحقیقات و مطالعات نهادهای بین المللی برای تعیین شاخص ها و مولفه های اولویت‌بندی کشورها و دانشگاههای مستعد جهان جهت تعیین چارچوبی علمی برای همکاری در آینده (بانک اطلاعاتی)
۱۱. حمایت از اعزام اساتید برای تدریس در کرسی های اسلام‌شناسی، شیعه‌شناسی و قرآنی خارج	۱۱. طراحی و اجرای دوره‌های تربیت معلمان قرآن و آموزه‌های اهل بیت برای تربیت جوانان و نوجوانان مسلمان در کشورهای غربی
۱۲. حمایت از انجمن‌ها، شخصیت‌ها و مراکز علمی قرآنی ایرانی فعال در خارج	۱۲. تعامل با نهادهای آموزش و پرورش کشورهای غیراسلامی در جهت تصحیح محتواهای نادرست کتب درسی پیرامون اسلام و تشیع
۱۳. طرح آموزشی علمی قرآنی دانشجویان و طلاب خارجی در ایران	۱۳. حمایت از نشریات، مطالعات، پروژه‌ها، پایان‌نامه‌ها و رساله های قرآنی به زبان های غیرفارسی که همسو با اهداف منشور توسعه فرهنگ قرآنی تشخیص داده می‌شوند
۱۴. شناخت تحلیلی وضعیت پژوهش و آموزش عالی کشورها (آموزش عمومی، پژوهش و آموزش عالی، آموزش حوزوی، مراکز تخصصی قرآن پژوهی) و بیان امتیازات آن	۱۴. حمایت از کنگره‌های بین‌المللی قرآنی که همسو با اهداف منشور توسعه فرهنگ قرآنی تشخیص داده می شوند
۱۵. شناخت سرمایه قرآنی جهان اسلام (وضعیت قرآن در آموزش، جایگاه قرآن در سایر علوم، شناخت جایگاه قرآن در سیاست) و ارائه مدل بهره‌گیری از این ظرفیت	۱۵. حمایت از برگزاری نشست‌های علمی قرآنی با موضوعات بین‌المللی
۱۶. وضعیت سنجی و آسیب‌شناسی فعالیت‌های بین‌الملل داخل کشور (همایش‌ها، دانشگاه‌های بین‌المللی، نشریات بین‌الملل)	۱۶. حمایت از کرسی‌های قرآنی و شیعه شناسی اساتید ایرانی در خارج
	۱۷. حمایت از برگزاری هفته های علمی قرآنی ج ۱۱ با کشورهای اسلامی در خارج از کشور
	۱۸. حمایت از مناظره‌های علمی قرآنی با قرآن پژوهان خارجی
	۱۹. حمایت از فرصت های مطالعاتی قرآنی و تبادل استاد و دانشجو میان دانشگاه‌های داخل و دانشگاه‌های معتبر خارج از کشور
	۲۰. حمایت از مطالعات خاص انتقادی و تحلیلی در حوزه مستشرقان
	۲۱. حمایت از ترجمه و نشر مقالات و پژوهش های برتر و فاخر حوزه و دانشگاه به زبان های غیر فارسی
	۲۲. حمایت از ترجمه چاپ و نشر کتب فاخر قرآنی در خارج از کشور (ترجیحا در قالب تفاهم‌نامه‌های موجود)
	۲۳. حمایت از ترجمه و انتشار برترین پایان نامه های نقد و بررسی مناخل دایره المعارف قرآن لیدن
	۲۴. شناسایی و نقد و بررسی مقالات مجلات معتبر بین المللی و تهیه پاسخ و حمایت از نشر و ترجمه آن
	۲۵. بررسی و مطالعه و ارائه راهکارهای ارتباطات آکادمیک در فضای سایبر
	۲۶. تهیه و تدوین درسنامه‌های علوم و معارف قرآنی به زبانهای ضروری
	۲۷. شناسایی دوره های قرآنی مورد نیاز در خارج از کشور و تولید و ارائه محتوای لازم در آنها
	۲۸. حمایت از تدوین و تألیف منابع درسی و کمک درسی قرآنی برای فراگیران غیرایرانی

تعریف: بسیاری از استادان و دانشجویان رشته‌های الهیات و معارف اسلامی به ویژه رشته‌های قرآنی دارای توانمندی برقراری ارتباطات علمی با سایر دانشگاه‌های جهان نیستند. عدم آشنایی با زبان دوم، نداشتن ساز و کار تشویقی، شوق انگیز و حمایتی برای حضور اساتید، دانشجویان، پژوهش‌ها و آثار قرآنی در صحنه بین‌الملل، عدم

عضویت نشریات قرآنی کشور در بین نشریات معتبر علمی جهان مانند موسسه اطلاعات علمی **JSI** فقدان نگاه بین المللی در مراکز علمی پژوهشی قرآنی کشور از مهمترین علل این ناتوانی علمی است. همچنین با توجه به رشد فزاینده تولیدات علمی قرآنی و نیاز جهان معاصر به مفاهیم ناب اسلام و علی‌الخصوص معارف قرآنی، توانمندسازی نیروی انسانی نظام پژوهش و آموزش عالی قرآنی در تعاملات بین‌المللی از طریق بازمهندسی و تدوین سیاست‌های تشویقی بخش بین‌الملل در اسناد بالادستی، برقراری ارتباطات علمی با اساتید و صاحب نظران خارجی، ایجاد شبکه ارتباطی مناسب میان نخبگان علمی، ایجاد کرسی‌های نظریه پردازی و گروه های علمی قرآنی برای برقراری ارتباط بین دانشگاه ها و اساتید امری لازم و ضروری است. برنامه ملی توانمند سازی نیروی انسانی نظام پژوهش و آموزش عالی قرآنی در تعاملات بین-المللی در صدد است سطح و تراز بخش قابل توجهی از اساتید و دانشجویان را به سطح قابل قبول برای برقراری ارتباطات بین‌الملل سوق دهد.

تعریف: معرفی معارف قرآنی با اندیشه عترت محور امری مغفول در عرصه بین‌المللی به ویژه حوزه فعالیت‌های آکادمیک است. حضور اندیشه‌های انحرافی از جمله اسماعیلیه، بهائیت و وهابیت نتیجه عدم حضور گفتمان قرآنی عترت محور در عرصه آکادمیک بین‌المللی است. نظام توسعه فرهنگ قرانی با اهداف بین‌المللی خود باید زمینه جبران این کاستی مهم را فراهم آورد. این چالش علاوه بر عدم توانمندی نیروی انسانی از مواردی چون عدم تولید محتوای مناسب، محصور ماندن پژوهش‌ها و آثار فاخر حوزه و دانشگاه در چارچوب زبان فارسی و داخل کشور، عدم عضویت نشریات قرآنی کشور در بین نشریات معتبر علمی جهان مانند موسسه اطلاعات علمی (ISI)، اجرایی نشدن یادداشت‌تفاهم‌ها و قراردادهای منعقدہ فی‌مابین مراکز علمی دانشگاهی داخل و خارج از کشور ناشی می‌شود. برنامه ملی گسترش حضور اندیشه قرآنی عترت‌محور در عرصه علمی ملی و بین‌المللی با رصد نیازهای بین‌المللی بخشی از آموزش‌ها و پژوهش‌های نظام توسعه فرهنگ قرانی را به سمت تأمین این نیازها سوق داده و زمینه گسترش آن در محافل علمی بین‌المللی را فراهم می‌سازد. برای این حرکت بین‌المللی لازم است این اندیشه بدوا در محافل علمی و دانشگاهی داخلی تعمیق یابد تا امکان ترویج و دفاع محکم از آن در سطح جهانی فراهم شود.

تعریف: معرفی معارف قرآنی با اندیشه عترت محور امری مغفول در عرصه بین‌المللی به ویژه حوزه فعالیت‌های آکادمیک است. حضور اندیشه‌های انحرافی از جمله اسماعیلیه، بهائیت و وهابیت نتیجه عدم حضور گفتمان قرآنی عترت محور در عرصه آکادمیک بین‌المللی است. نظام توسعه فرهنگ قرانی با اهداف بین‌المللی خود باید زمینه جبران این کاستی مهم را فراهم آورد. این چالش علاوه بر عدم توانمندی نیروی انسانی از مواردی چون عدم تولید محتوای مناسب، محصور ماندن پژوهش‌ها و آثار فاخر حوزه و دانشگاه در چارچوب زبان فارسی و داخل کشور، عدم عضویت نشریات قرآنی کشور در بین نشریات معتبر علمی جهان مانند موسسه اطلاعات علمی (ISI)، اجرایی نشدن یادداشت‌تفاهم‌ها و قراردادهای منعقدہ فی‌مابین مراکز علمی دانشگاهی داخل و خارج از کشور ناشی می‌شود. برنامه ملی گسترش حضور اندیشه قرآنی عترت‌محور در عرصه علمی ملی و بین‌المللی با رصد نیازهای بین‌المللی بخشی از آموزش‌ها و پژوهش‌های نظام توسعه فرهنگ قرانی را به سمت تأمین این نیازها سوق داده و زمینه گسترش آن در محافل علمی بین‌المللی را فراهم می‌سازد. برای این حرکت بین‌المللی لازم است این اندیشه بدوا در محافل علمی و دانشگاهی داخلی تعمیق یابد تا امکان ترویج و دفاع محکم از آن در سطح جهانی فراهم شود.

گسترش گفتمان قرآنی اهل‌بیت در عرصه علمی داخل و بین‌الملل

اسنادبالادستی: تعامل فعال و اثرگذار در حوزه علم و فناوری با کشورهای دیگر به ویژه کشورهای منطقه و جهان اسلام – برنامه ریزی به منظور کسب رتبه اول علم و فناوری در منطقه و جهان اسلام **(نقشه جامع علمی کشور راهبرد کلان۹) –** گسترش ارتباطات علمی با مراکز و نهادهای آموزشی و تحقیقاتی معتبر بین‌المللی از طریق راه‌اندازی دانشگاههای مشترک، برگزاری دوره‌های آموزشی مشترک، اجرای مشترک طرحهای پژوهشی و تبادل استاد و دانشجو با کشورهای دیگر با تأکید بر کشورهای منطقه و جهان اسلام به ویژه در زمینه‌های علوم انسانی، معارف دینی و علوم پیشرفته و اولویت‌دار جمهوری اسلامی ایران بر اساس نقشه جامع علمی کشور با هدف توسعه علمی کشور و توانمندسازی اعضاء هیأت علمی **(قانون برنامه پنجم ماده ۱۶) –** توسعه همکاری‌های علمی بین‌المللی و اتخاذ تدابیر لازم به منظور نهادینه کردن همکاری‌ها و مبادلات علمی بین مراکز علمی – تحقیقاتی داخل کشور با مراکز علمی – تحقیقاتی منطقه‌ای و بین‌المللی درچارچوب ضوابط و مقررات مصوب مراجع ذیصلاح براساس ضوابط مصوب مراجع ذی‌صلاح. **(قانون اهداف، وظایف و تشکیلات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ماده۲– مأموریت‌های اصلی و حدود اختیارات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری) –** دانشگاه در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴: دارای تعاملات مؤثر علمی و فرهنگی در سطوح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی. حضور فعال و ایفای نقش کارآمد در همکاری های علمی و منطقه ای و بین المللی **(پیش‌نویس سند آموزش عالی کشور مبتنی بر آمایش)**

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مرکز باطنی و توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور

برنامه ملی

توسعه مطالعات

نظام سازی قرآنی

مدیر برنامه: رئیس مرکز فرهنگ و معارف قرآن/ معاونت پژوهشی حوزه علمیه قم

تعریف: یکی از ابعاد مطالعاتی مورد نیاز جامعه و حکومت اسلامی، تبیین مبانی و گزاره های هادی شکل گیری نظامات جامعه مبتنی بر معارف قرآن کریم است. از این پژوهش‌ها به مطالعات نظام‌سازی قرآنی تعبیر می‌شود. مطالعات نظام‌سازی قرآنی مجموعه مطالعاتی است که منجر به بازطراحی نظام‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی و خرده‌نظام‌های آن مبتنی بر مفاهیم و معارف قرآنی می‌شود. در حال حاضر بسیاری از مطالعات در حوزه‌های علوم و معارف قرآنی در قالب تحقیقات بنیادی در مراکز حوزوی و دانشگاهی انجام می‌شود که می‌تواند با اتخاذ رویکرد مناسب به عنوان حلقه‌ای از سلسله به هم پیوسته مطالعات نظام‌سازی قرآنی محسوب شود اما به دلیل فقدان برنامه ملی در این جهت قرار ندارد و جایگاه شایسته خود را نمی‌یابد. هدف اصلی این برنامه ملی حاکمیت روح قرآن بر نظام‌های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی کشور است و از طریق پژوهش در معارف قرآنی برای دریافت و ارائه متناسب مضامین قرآنی مورد نیاز نظام‌های مختلف و بازطراحی این نظام‌ها بر اساس مبانی قرآنی بیگیری می‌شود. این مفهوم در بیانات مقام معظم رهبری به عنوان مطالبه و غایت مطلوب نظام اسلامی مطرح شده است. بستر توسعه این مطالعات شکل‌گیری حلقه‌های مطالعات چندرشته‌ای قرآنی در گستره وسیع علوم انسانی است. در این برنامه ملی کلیه نهادها و مراکز علمی دارای ظرفیت در مطالعات علوم و معارف قرآنی و میان‌رشته‌ای قرآنی مشارکت خواهند داشت.

اسناد بالادستی: نهادینه‌کردن نگرش اسلامی به علم و تسریع در فرایندهای اسلامی شدن نهادهای آموزشی و پژوهشی – گسترش فضای تولید علم و فکر با حمایت از کرسی‌های آزاداندیشی و نظریه پردازی و کانون‌های تفکر و مناظرات علمی مبتنی بر جدال احسن و نقدپذیری عالمانه – بازنگری برنامه‌ها و محتوای آموزشی براساس مبانی نظری و ارزشی و نگرش اسلامی – ارتقای همکاری نظام‌مند حوزه‌های علمیه و دانشگاه‌ها و آموزش و پرورش در فرایند برنامه‌ریزی آموزشی و تالیف کتب درسی به منظور تعمیق تعالیم دینی و تقویت ابعاد تربیتی (**نقشه جامع علمی راهبرد کلان ۵**) تحول بنیادین در آموزش عالی به ویژه در رشته‌های علوم انسانی، تحقق جنبش نرم‌افزاری و تعمیق مبانی اعتقادی، ارزش‌های اسلامی و اخلاق حرفه‌ای با هدف ارتقای کیفی در حوزه دانش و تربیت اسلامی – گسترش کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و آزاداندیشی، انجام مطالعات میان رشته‌ای، توسعه قطب‌های علمی و تولید علم بومی با تأکید بر علوم انسانی با همکاری شورای عالی حوزه علمیه و دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم (**قانون برنامه ماده ۱۵**) – به منظور توسعه انجمنها و قطبهای علمی حوزوی و دانشگاهی، کرسیهای نظریه‌پردازی، نقد و مناظره، دولت از توسعه آموزشها و پژوهشهای بنیادین کاربردی در حوزه‌های دین و نشر فرهنگ و معارف اسلامی و گرایشهای تخصصی مرتبط حمایتهای لازم را در ابعاد مالی، حقوقی به عمل آورد. (**قانون برنامه ماده ۸**) – تحول ونوسازی نظام تعلیم و تربیت اعم از آموزش و پرورش و آموزش عالی به منظور انطباق با مبانی تعلیم و تربیت اسلامی و تحقق اهداف کلان نقشه – بازنگری و بازتولید محتوا و روش‌های آموزشی و پرورشی به منظور تعمیق تربیت اسلامی و حیات دینی و اعتقاد و التزام به ارزشهای انقلاب اسلامی در دانش‌آموزان و دانشجویان و آشنایی آنان با فرهنگ و تمدن اسلامی – بازنگری متون، محتوا و برنامه‌های آموزشی و درسی دانشگاهی مبتنی بر آموزه‌ها و ارزشهای دینی و هویت اسلامی – ایرانی و انقلابی و تقویت دوره‌های تحصیلات تکمیلی با بهره‌گیری از آخرین دستاوردهای دانش بشری، با اولویت نیاز بازار کار (**قانون برنامه ماده ۱۵**) – ارتقای بخشی نظام تعلیم و تربیت، نظام رسانه ای، نظام تبلیغات دینی و سایر نظام هجای مؤثر، با الهام از تعالیم قرآن کریم – توسعه نظریه پردازی در نظام های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی مبتنی بر فرهنگ و معارف قرآنی (**منشور توسعه فرهنگ قرآنی ماده ۲ سیاست ها و راهبردهای توسعه فرهنگ قرآنی**)

عرصه‌ها	مبانی	نقادی و آسیب‌شناسی
عوامل شکل‌گیری	اصول بنیادین	توصیف وضع موجود خرده‌نظام‌های کنونی
۱. بررسی عوامل شکل‌گیری یک نظام در پرتو آیات قرآن کریم	۱۳. شناسایی اصول بنیادین نظام‌سازی قرآنی	۳۱. بررسی و نقد فلسفه علم رایج و تأثیر آن بر نظام‌های کنونی
۲. بررسی تأثیر عوامل طبیعی – جغرافیایی در شکل‌گیری یک نظام	۱۴. شناسایی مبانی فلسفی نظام‌سازی قرآنی	۳۲. نقد اصول بنیادین تمدن حاکم بر اساس اصول بنیادین نظام‌سازی قرآنی
۳. بررسی نقش مردم در ایجاد یک نظام قرآن‌بنیان	۱۵. شناسایی رابطه اصول بنیادین نظام‌سازی با فرهنگ تمدنی حاکم بر جهان	۳۳. روش‌شناسی نقد نظام‌های اجتماعی کنونی
۴. شناسایی شرایط زمانی و مکانی مؤثر بر ایجاد یک نظام قرآن‌بنیان	۱۶. بررسی رابطه اصول بنیادین نظام‌سازی با اصول تمدن‌سازی	۳۴. شناسایی نظام‌های کنونی و سیستم طبقه‌بندی آن‌ها
۵. بررسی عوامل تمدنی مؤثر بر شکل‌گیری نظام‌های اجتماعی	۱۷. شناسایی تأثیر عوامل تمدنی بر اصول بنیادین نظام‌سازی	۳۵. شناسایی مراحل تکاملی نظام‌های رایج
۶. روش‌های مطالعه عوامل شکل‌گیری نظام‌های اجتماعی	۱۸. بررسی تأثیر اصول بنیادین برنامه علم بر نظام‌سازی قرآنی	۳۶. بررسی قوت‌ها و ضعف‌های نظام‌های کنونی رایج
۷. موضوع‌شناسی عوامل مؤثر بر شکل‌گیری نظام‌های قرآن‌بنیان	۱۹. بررسی رابطه اصول بنیادین نظام‌های قرآنی با نظام‌های رایج	۳۷. بررسی حقیقی یا اعتباری بودن نظام‌های کنونی رایج
۸. جایگاه عوامل اخلاقی در شکل‌گیری نظام‌های قرآن‌بنیان	۲۰. مطالعه تاریخی تطوّر نظام‌های رایج و تأثیر آن بر شناسایی اصول بنیادین نظام‌سازی قرآنی	۳۸. بررسی مبانی شناسایی و تفکیک نظام‌های کنونی رایج
۹. شناسایی روش‌های ایجاد شرایط لازم برای ساخت نظام‌های قرآن‌بنیان	۲۱. شناسایی اصول بنیادین نظام‌سازی امام خمینی و مقام معظم رهبری	۳۹. نقد مبانی شناسایی و تفکیک نظام‌های کنونی رایج
۱۰. اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر ساخت نظام‌های قرآن‌بنیان	۲۲. شناسایی اصول بنیادین نظام‌سازی بر اساس دیدگاه‌های متفکران مسلمان	۴۰. شناسایی رابطه مبانی اندیشه امام خمینی با نظام‌های رایج کنونی
۱۱. عوامل مؤثر بر ساخت نظام‌های قرآنی بر اساس دیدگاه‌های امام خمینی و مقام معظم رهبری		۴۱. نقد نظام‌های کنونی بر اساس دیدگاه‌های امام خمینی و مقام معظم رهبری
۱۲. عوامل مؤثر بر ساخت نظام‌های قرآنی بر اساس دیدگاه‌های متفکران مسلمان		۴۲. نقد نظام‌های کنونی بر اساس دیدگاه‌های متفکران مسلمان

برنامه ملی گفتمان‌سازی ادبیات

توسعه فرهنگ قرآنی در حوزه تخصصی

مدیر برنامه: معاونت راهبری شورای توسعه فرهنگ قرآنی

تعریف: تدوین منشور توسعه فرهنگ قرآنی به همراه پیشینه مطالعاتی و کارشناسی آن منجر به تولید ادبیاتی جدید به ویژه در حوزه پژوهش و آموزش عالی قرآنی شده است. این ادبیات هنوز در میان فعالان نظام پژوهش و آموزش عالی قرآنی از جمله اساتید و دانشجویان شناخته شده نیست. این در حالی است که هماهنگی ادبیات در مفاهیم، مصطلحات و تعاریف یکی از ضرورت‌های شکل‌گیری یک نظام منسجم است. عدم آشنایی منابع انسانی در اختیار با اهداف نظام توسعه فرهنگ قرآنی و ادبیات فاخر آن، فعالیت‌های ترویجی غیر علمی را به ذهن اساتید و دانشجویان، طلاب و دیگر سرمایه‌های انسانی این نظام متبادر می‌کند. این چالش مانع همسویی و هم‌افزایی سرمایه انسانی نظام توسعه فرهنگ قرآنی در تولید محتوا و تربیت نیروی انسانی مورد نیاز این نظام می‌شود. برنامه ملی گفتمان‌سازی توسعه فرهنگ قرآنی در نظام پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور همچنین در راستای اجرایی کردن اهداف منشور توسعه فرهنگ قرآنی به دنبال نهادینه کردن گفتمان قرآنی به عنوان گفتمانی غالب در فضای علمی پژوهشی کشور به ویژه در حیطه علوم انسانی در سطوح حوزه و دانشگاه خواهد بود. اصلاح رویکرد موجود از وضعیت فعلی و غلبه گفتمان پژوهشی و آموزشی بر گفتمان رایج ترویجی از مهمترین اهداف این برنامه ملی است.

اسناد بالادستی: ایجاد هماهنگی بین دستگاه های دولتی، مؤسسات و گروه‌های فعال غیردولتی در جهت هم‌افزایی و ارتقاء فعالیت های قرآنی در سطح ملی و بین المللی – ساماندهی و هماهنگ کردن دستگاه ها، نهادها و بخش های مؤثر کشور و فراهم کردن زمینه‌های یادگیری و رشد سازمانی جهت هم افزایی توان، تجربه و ارتقاء سطح آنها در توسعه فرهنگ قرآنی – تحقق فرهنگ قرآنی در نظام مدیریت، تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی کشور – بررسی و پیشنهاد چگونگی حاکم کردن اصول و مبانی قرآنی در برنامه‌های توسعه بلندمدت و میان‌مدت کشور به سازمان‌ها و نهاد‌های تصمیم‌گیر (**منشور توسعه فرهنگ قرآنی ماده ۱**) - ایجاد هماهنگی بین نهادها و سازمان‌های پژوهشی کشور جهت سیاستگذاری، برنامه‌ریزی و نظارت کلان وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری (**قانون برنامه ماده ۱۶**) - دانشگاه در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴: دارای تعاملات نظامند و مؤثر با بخش های مختلف جامعه در جهت پیشرفت و رفع مسائل و مشکلات کشور. (**سند آموزش عالی کشور مبتنی بر آمیختن**)

کلان برنامه ملی گفتمان‌سازی ادبیات نظام توسعه فرهنگ قرآنی

مدل‌سازی (مطالعات – بلندمدت)	الگوپردازی (میان مدت)			ابلاغ (کوتاه‌مدت)			عرصه‌های اقدام		
	منابع نهادی	منابع دانشی	منابع انسانی	موضوع‌شناسی	جایگاه‌شناسی	مفهوم‌شناسی	مکتوبات	چاپی	
۱۷. روش‌های ارتباط با فعالین دانشجویی دغدغه‌مند جهت هدایت و حمایت (در سطح اتحادیه تشکل‌ها، خرده‌تشکل‌ها و ...)	۱۵. رتبه‌بندی مراکز و گروه‌های آموزش عالی قرآنی در راستای نظام توسعه فرهنگ قرآنی و معرفی و حمایت از مراکز برتر	۱۳. شناسایی مطالعات تراز قرآنی (داخلی و خارجی) و معرفی آن به جامعه علمی	۱۰. تهیه بانک منابع انسانی اثرگذار و نقش‌آفرین در حوزه‌های تخصصی قرآنی در راستای نظام توسعه فرهنگ قرآنی و معرفی به جامعه علمی	۶. مسئله‌شناسی موضوعات کاربردی و مورد نیاز نظام توسعه قرآنی در حوزه مطالعات تخصصی قرآنی	۳. تبیین جایگاه رشته‌های قرآن و حدیث و کارکرد بایسته آن در نظام توسعه فرهنگ قرآنی	۱. آشنایی با منشور توسعه فرهنگ قرآنی، پیشینه و ابعاد آن	فضای مجازی	نشر الکترونیک	
۱۸. روش‌های حمایت از استادان	۱۹. شبکه‌سازی استادان مسئله‌مند نسبت به نیازهای نظام توسعه فرهنگ قرآنی در رشته‌های مختلف علمی	۱۴. شناسایی مطالعات تراز بینارشته‌ای قرآنی (داخلی و خارجی) و معرفی آن به جامعه علمی (مطالعات پزشکی، هوش مصنوعی، علوم انسانی و علوم پایه)	۱۱. تهیه بانک منابع انسانی اثرگذار و مسئله‌مند و طبقه‌بندی آنها به نسبت ظرفیت نقش‌آفرینی در نظام توسعه فرهنگ قرآنی و معرفی آن به جامعه علمی	۷. مسئله‌شناسی موضوعات کاربردی و مورد نیاز نظام توسعه قرآنی در حوزه مطالعات علوم دینی	۴. تبیین جایگاه رشته‌ها و دانش‌های دینی و کارکرد بایسته آن در نظام توسعه فرهنگ قرآنی	۲. آشنایی با نظام توسعه فرهنگ قرآنی در نظام فرهنگی کشور			همایش
۲۱. سیاست پژوهی و مدل پیوند آموزش عالی قرآنی با سطوح مختلف جامعه جهت آشنایی و هدایت دانشجویان تحصیلات تکمیلی و استادان به سمت تأمین نیازهای واقعی جامعه	۲۲. شناسایی روش‌ها و ابزارهای مختلف هدایت دانشجویان تحصیلات تکمیلی و استادان رشته‌های علوم انسانی به سمت مطالعات بینارشته‌ای قرآنی	۱۶. شناسایی جریان‌های اثربخش و نورآور آموزش تخصصی قرآنی در راستای نظام توسعه فرهنگ قرآنی با تأکید بر جریان‌های غیررسمی و معرفی به جامعه علمی	۱۲. رشته‌های علوم دینی در حوزه و دانشگاه	۸. مسئله‌شناسی موضوعات کاربردی و مورد نیاز نظام توسعه قرآنی در حوزه مطالعات قرآن و علوم انسانی	۵. تبیین جایگاه دانش‌های انسانی و کارکرد بایسته آن در نظام توسعه فرهنگ قرآنی	مجموع جریان‌ساز	سمپوزیوم	جشنواره	
۲۳. سیاست پژوهی و مدل گسترش مطالعات معرفتی قرآنی در میان استعداد‌های درخشان رشته‌های مختلف علمی	۲۴. شناسایی روش‌های انگیزشی (مادی و معنوی) جهت هدایت دانشجویان و استادان به سمت تأمین نیازهای نظام توسعه فرهنگ قرآنی	۱۷. رشته‌های علوم انسانی	۹. مسئله‌شناسی موضوعات قرآنی در سطوح مختلف مخاطبین در راستای توسعه فرهنگ قرآنی (دانشجویان رشته‌های قرآنی، علوم دینی، علوم انسانی، علوم پایه و فنی و اقشار مختلف جامعه)	۹. مسئله‌شناسی موضوعات قرآنی در سطوح مختلف مخاطبین در راستای توسعه فرهنگ قرآنی (دانشجویان رشته‌های قرآنی، علوم دینی، علوم انسانی، علوم پایه و فنی و اقشار مختلف جامعه)	مجموع علمی		مسابقه	کارگاه	
۲۵. سیاست پژوهی و مدل ارتقای جایگاه رشته‌های قرآنی در میان استعداد‌های درخشان جامعه علمی و روش‌های جذب و هدایت آنها برای ادامه تحصیل در مقاطع تحصیلات تکمیلی رشته‌های قرآنی	۲۶. تدوین طرح زمینه‌یابی و استعدادیابی از میان دانشجویان رشته‌های مختلف علمی برای ادامه تحصیل در مقطع تحصیلات تکمیلی رشته‌های قرآنی	۱۸. رشته‌های فنی و علوم پایه				گروه‌های علمی	نشست تخصصی	کنفرانس	
						حلقات علمی	کرسی آزاداندیشی	نهادها	تشکل
						عمومی – دولتی	تشکل طلاب		